

مقاله پژوهشی

مجله دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان

دوره ۱۹، اسفند ۱۳۹۹، ۱۲۷۶-۱۲۶۱

پیش‌بینی آمادگی به اعتیاد نوجوانان بر اساس شیوه‌های فرزندپروری والدین و نقش میانجی منبع کنترل: یک مطالعه توصیفی

عبدالامیر گاطع‌زاده^۱، محمدرضا مولایی راد^۲

دریافت مقاله: ۹۹/۰۹/۲۹ ارسال مقاله به نویسنده جهت اصلاح: ۹۹/۱۰/۱۵ دریافت اصلاحیه از نویسنده: ۹۹/۱۲/۱۱ پذیرش مقاله: ۹۹/۱۲/۱۳

چکیده

زمینه و هدف: شیوه‌های فرزندپروری والدین نقش مهمی در تربیت فرزندان را به عهده دارد. این شیوه‌ها می‌توانند در پیش‌گیری یا پیدایش اعتیاد در فرزندان نقش به‌سزایی داشته باشد. این پژوهش با هدف پیش‌بینی آمادگی به اعتیاد نوجوانان بر اساس شیوه‌های فرزندپروری والدین و نقش میانجی منبع کنترل انجام شد.

مواد و روش‌ها: روش پژوهش حاضر توصیفی و از نوع مدل‌یابی معادلات ساختاری است. جامعه آماری این مطالعه شامل کلیه نوجوانان پسر مقطع دوم متوسطه، به همراه والدین آن‌ها در شهر ایذه در سال تحصیلی ۹۸-۱۳۹۷ بود. از بین جامعه یاد شده تعداد ۳۰۰ نفر به روش نمونه‌گیری تصادفی چند مرحله‌ای انتخاب شدند. در این پژوهش، نوجوانان پرسش‌نامه منبع کنترل Rutter و پرسش‌نامه آمادگی به اعتیاد، و والدین آن‌ها نیز پرسش‌نامه شیوه‌های فرزندپروری Bamuirend را تکمیل نمودند. تجزیه و تحلیل داده‌ها به روش تحلیل مسیر صورت پذیرفت.

یافته‌ها: در این مطالعه نتایج تحلیل مسیر بیانگر برازش مدل فرضی پژوهش بود. تحلیل داده‌ها نشان داد ضرایب مسیر شیوه فرزندپروری سهل‌گیر بر آمادگی به اعتیاد ($\beta=0/301$ ، $p<0/001$)، ضرایب مسیر شیوه فرزندپروری مستبد بر آمادگی به اعتیاد ($\beta=0/310$ ، $p<0/001$) و ضرایب مسیر شیوه فرزندپروری مقتدر بر آمادگی به اعتیاد ($\beta=-0/398$ ، $p<0/001$) در مدل مورد بررسی معنی‌دار است. همچنین منبع کنترل نقش میانجی بر روابط بین آمادگی به اعتیاد نوجوانان و شیوه‌های فرزندپروری والدین ایفاء می‌کند.

نتیجه‌گیری: با توجه به نتایج حاصله، برای تبیین آمادگی به اعتیاد نوجوانان می‌توان از متغیرهای شیوه‌های فرزندپروری و نقش میانجی منبع کنترل استفاده نمود. براین اساس توصیه می‌شود از نتایج این مطالعه در طراحی برنامه‌های آموزشی و درمانی اعتیاد نوجوانان استفاده گردد.

واژه‌های کلیدی: آمادگی به اعتیاد، شیوه‌های فرزندپروری، منبع کنترل، نوجوانان، ایذه

۱- استادیار، گروه روانشناسی، واحد سوسنگرد، دانشگاه آزاد اسلامی، سوسنگرد، ایران

تلفن: ۰۶۱-۳۳۳۳۰۲۸۹، دورنگار: ۰۶۱-۳۶۷۴۲۴۲۴، پست الکترونیکی: psycho9916@gmail.com

۲- گروه روانشناسی، واحد ایذه، دانشگاه آزاد اسلامی، ایذه، ایران

مقدمه

اعتیاد (Addiction) از جمله آسیب‌های جهان معاصر است که سلامت انسان را به شدت تهدید می‌کند. ویران‌گری‌های حاصل از آن زمینه‌ساز سقوط بسیاری از ارزش‌های اخلاقی است و بهداشت عمومی جامعه را به مخاطره می‌اندازد [۱]. مصرف روز افزون مواد مخدر در کشور ما به معضل بزرگ تبدیل شده است و اغلب قربانیان آن نوجوانان هستند. آمارهای موجود نشان می‌دهد که حدود ۴۴ درصد از معتادین را افراد زیر ۲۴ سال تشکیل می‌دهد [۲]. دوره نوجوانی (Adolescence)، دوره‌ای حساس از رشد است که به شکل رفتارهای سومصرف مواد، سیگار و سایر موارد نشان داده می‌شود [۳-۴]. سواستفاده مواد از چالش‌انگیزترین بحث‌ها در حوزه سلامت و طبابت روان‌پزشکی است که هزینه زیادی بر جامعه تحمیل می‌کند [۵]. امروزه موضوع اعتیاد آن‌چنان پیچیده است که سازمان ملل متحد آن را از جرایم سازمان یافته تلقی و اقدام به صدور کنوانسیون‌ها و پروتکل‌های مختلف برای مقابله با آن نموده است [۶]. آسیب‌شناسان اجتماعی اعتیاد را به مثابه "جنگ شیمیایی خانگی" و "جنگ بدون مرز" می‌دانند [۷-۸].

در نظر گرفتن این جستار نیازمند بررسی و شناخت دقیق مسائل مبتنی بر پیدایش اعتیاد است [۹]. دوره نوجوانی به عنوان یک دوره خطرناک، می‌تواند تحولی برای تجربه مواد باشد. از عوامل مهم محافظت‌کننده در این دوره که شناخت آن برای افزایش برنامه‌های پیش‌گیرانه در نوجوانان مهم به

نظر می‌رسد شیوه‌های فرزندپروری (Parenting Styles) والدین است [۳]. شیوه‌های فرزندپروری والدین یک عامل تعیین‌کننده در این زمینه است که نقش مهمی در آسیب‌شناسی روانی و رشد فرزندان بازی می‌کند. والدین نباید مهارت‌هایی که مربوط به زندگی و جوامع سنتی گذشته است را به کودکان و نوجوانان امروزی خود آموزش دهند [۱۰]. والدین اولین کسانی هستند که با کودک ارتباط برقرار می‌کنند و اثربخش‌ترین تعاملات را در شکل‌گیری شخصیت او ایفاء می‌نمایند [۱۱]. اکثر مشکلات رفتاری کودکان و نوجوانان منعکس‌کننده شرایط پیچیده بین فردی اعضای خانواده به‌ویژه والدین است [۱۲-۱۳].

براساس الگوی Baumrind و Shifer دو محور اساسی در تعاملات والدین با فرزندان وجود دارد: محبت و کنترل. از ترکیب این دو بعد، سبک‌های مقتدر، مستبد و سهل‌گیر ایجاد می‌شود که از میان آنها سبک مقتدر یا دموکرات کارآمد محسوب می‌شود چون در تعامل دارای استدلال منطقی هستند. والدین مستبد با فرزندان معمولاً دارای تعامل سرد همراه با کنترل زیاد هستند، در مقابل والدین سهل‌گیر هیچ‌گونه کنترل و پاسخ‌گویی نسبت به رفتار آنان ندارند [۱۴]. Baumrind معتقد بود که پیشرفت اجتماعی کودکان و نوجوانان تحت تأثیر شیوه‌های فرزندپروری والدین شکل می‌گیرد. این شیوه‌ها می‌تواند در پیش‌گیری یا پیدایش رفتارهای اعتیادآمیز در فرزندان نقش به‌سزایی داشته باشد [۱۵].

مطالعات در این زمینه به این نتایج دست یافته‌اند: عملکرد ضعیف خانواده در میان نوجوانان چین با بروز اضطراب و افسردگی و اعتیاد در ارتباط است [۱۶]. در ترکیه شیوه فرزندپروری سهل‌گیر و مستبد ارتباط معنی‌داری با اعتیاد به اینترنت نوجوانان دارد و شیوه مقتدر کم‌ترین میزان اعتیاد به اینترنت را دارا است [۱۷]. تجزیه و تحلیل مسیر نشان داد که شیوه‌های تربیتی والدین به طور مستقیم بر احساسات جدید و توان بالقوه اعتیاد تأثیر می‌گذارد. [۱۸].

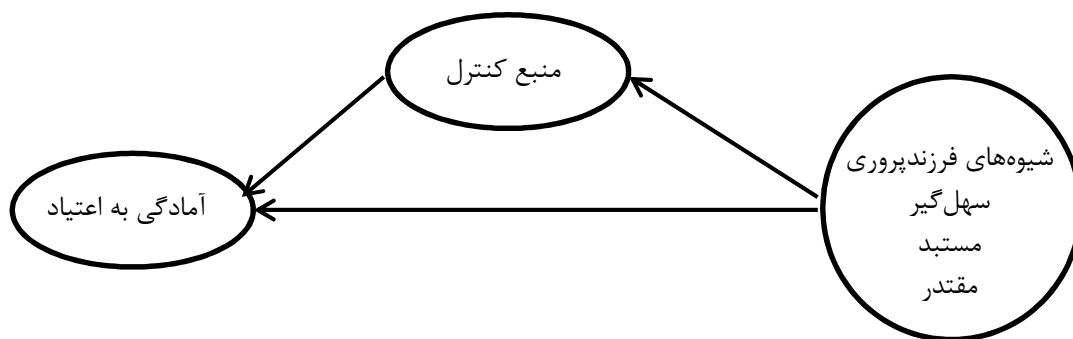
از دیگر عوامل مهم و اثرگذار بر اعتیاد، منبع کنترل (Locus of Control) است. منبع کنترل یک خصیصه شخصیتی است که ابتدا توسط Rutter در راستای تئوری یادگیری اجتماعی مطرح شد. افراد با خصیصه شخصیتی منبع کنترل بیرونی، نتایج و برآیند رویدادها را به شانس، بخت یا تحت کنترل دیگران نسبت می‌دهند. افراد با خصیصه شخصیتی منبع کنترل درونی بر این باورند که رویدادها، به رفتار و خصیصه‌های نسبتاً دائمی آنان بستگی دارد [۱۹]. تحقیقات نشان داده است افرادی که منبع کنترل بیرونی دارند، بیش‌تر دچار تنش روحی شده و مستعد ابتلاء به اختلالات رفتاری هستند [۲۰-۲۱].

مطالعات در این زمینه نشان داده‌اند که بین سرمایه روان‌شناختی (خودکارآمدی، تاب‌آوری، مثبت‌اندیشی، امیدواری و تاب‌آوری تحصیلی) با اعتیاد به اینترنت رابطه منفی و معنی‌داری وجود دارد [۲۲-۲۳]. بین شیوه‌های فرزندپروری

(سهل‌گیر، مستبد و مقتدر) و روان‌رنجوری با نگرش اعتیاد، رابطه معنی‌داری وجود دارد [۲۴].

اعتیاد به مواد مخدر به عنوان مسأله جدی، وجوه مختلف روان‌پزشکی، روان‌شناسی، جامعه‌شناسی، حقوقی و سیاسی کشور است. رابطه اعتیاد با بزه‌کاری، گسیختگی خانوادگی، و ده‌ها مشکل دیگر امری آشکار است تا جایی که این ماده به اصطلاح خانمان برانداز بیش از هر چیز نوجوانان را آماج تیر ناجوانمردانه خود قرار داده است [۲].

در این راستا شیوه‌هایی که والدین در تربیت فرزندان به کار می‌گیرند نقش اساسی در تأمین سلامت روانی فرزندان‌شان خواهد داشت. در چنین اوضاعی مسلماً برای رسیدن به پیشگیری و بهداشت روانی مطلوب در برابر ابتلا به اعتیاد در بین نوجوانان ضروری است شیوه‌های فرزندپروری والدین و ساختار شخصیتی نوجوانان آنان مورد توجه و بررسی جدی قرار گیرد [۱]. این پژوهش از نوآوری‌های خاص نه فقط از حیث موضوع، بلکه از نظیر روش‌شناسی و تبیین نتایج برخوردار است. به همین دلیل این پژوهش قصد دارد تا الگوی پیشنهادی رابطه مستقیم شیوه‌های فرزندپروری والدین بر آمادگی به اعتیاد نوجوانان و هم‌چنین رابطه غیرمستقیم آن را از طریق منبع کنترل مورد بررسی قرار دهد. شکل ۱ الگوی پیشنهادی پژوهش را نشان می‌دهد.

شکل ۱- مدل پیشنهادی اثر مستقیم و غیرمستقیم شیوه‌های فرزندپروری والدین بر آمادگی به اعتیاد نوجوانان

مواد و روش‌ها

پژوهش حاضر توصیفی و از نوع مدل‌یابی معادلات ساختاری است. جامعه آماری این تحقیق شامل کلیه نوجوانان پسر مقطع دوم متوسطه شهر ایزده در سال تحصیلی ۹۸-۱۳۹۷ به تعداد ۲۰۰۰ نفر بود. تعیین حداقل حجم نمونه لازم برای مدل‌یابی معادلات ساختاری بسیار با اهمیت است. بسیاری از پژوهش‌گران حداقل حجم نمونه لازم را ۲۰۰ نفر اعلام کرده‌اند [۲۵]. حجم نمونه در این مطالعه با استفاده از جدول Morgan و Krejcie به صورت نمونه‌گیری تصادفی چند مرحله‌ای به تعداد ۳۰۰ نفر در نظر گرفته شد. بعد از مراجعه و تهیه لیست مدارس از آموزش و پرورش شهر ایزده به طور تصادفی چند مرحله‌ای، در مرحله اول از بین ۲۰ دبیرستان، ۱۰ دبیرستان انتخاب شد. در مرحله دوم از هر دبیرستان، یک کلاس از پایه دهم، یازدهم و دوازدهم انتخاب و در مرحله سوم، از هر کلاس آزمودنی‌های مورد نظر به صورت قرعه‌کشی انتخاب شدند.

پس از کسب مجوزهای لازم و انتخاب افراد و کسب رضایت و ایجاد انگیزه به منظور همکاری، پرسش‌نامه‌ها در اختیار آنان قرار گرفت. در این پژوهش دانش آموزان، پرسش‌نامه آمادگی به اعتیاد و منبع کنترل و والدین آن‌ها (ترجیحاً مادر) نیز پرسش‌نامه شیوه‌های فرزندپروری را در محیطی مناسب (سالن امتحانات هر دبیرستان) تکمیل نمودند. ضمن این‌که تعداد ۳۵ پرسش‌نامه ناقص تشخیص داده شد و تعداد پرسش‌نامه‌های مورد بررسی ۲۶۵ پرسش‌نامه بود.

ملاک‌های ورود به مطالعه عبارت بود از دانش آموز پسر مشغول به تحصیل در مقطع دوم متوسطه، فرزند غیرطلاق و زندگی با دو والد و داشتن رضایت آگاهانه و ملاک‌های خروج شامل حضور دانش آموز و مراجعه والد مادر و در صورت عدم حضور مادر، حضور پدر در مدرسه بود. برای برازش مدل نظری داده‌ها از نرم افزارهای SSPS نسخه ۲۰ و AMOS نسخه ۱۸ و به منظور توصیف داده‌ها از میانگین، انحراف معیار، ماتریس همبستگی و جهت آزمون فرضیه‌های پژوهش

از معادلات ساختاری (تحلیل مسیر) استفاده شد. مقادیر P کمتر از ۰/۰۵ معنی‌دار در نظر گرفته شد.

از آنجایی که در این پژوهش بحث اصلی بررسی نظام روابط حاکم بر متغیرهای پیش‌بین، واسطه‌ای و ملاک است استفاده از ترسیم نمودار مسیر لازم بود. به این ترتیب نمودار مسیر به منظور بررسی روابط متغیرها ترسیم شد تا بتوان از طریق آن، فرضیه‌ها را در قالب یک مدل بررسی کرد. برای بررسی معنی‌داری ضرایب حاصل از نمودار مسیر مدل از شاخص T-value استفاده شد. در صورتی که مقدار این شاخص بزرگ‌تر از ۱/۹۶ و ۲/۵۸ باشد، ضریب مورد نظر به ترتیب به لحاظ آماری در سطح ۰/۰۵ و ۰/۰۱ معنی‌دار است. این شاخص‌ها تأثیر مطلق هر یک از زیر مقیاس‌های مورد بررسی بر زیر مقیاس‌های سطح بالاتر یا در نهایت مقیاس را فراهم می‌کنند [۲۶]. در این مطالعه ابزار گردآوری داده‌ها شامل سه پرسش‌نامه به شرح زیر بود که به روش خودگزارش دهی توسط آزمودنی‌ها تکمیل شد.

۱- پرسش‌نامه شیوه‌های فرزندپروری (Questionnaire of Parenting Styles): این ابزار جهت بررسی شیوه‌های فرزندپروری ساخته شده است و براساس نظریه [۱۵] از الگوی رفتاری سهل‌گیر، مستبد و مقتدر اقتباس شده است که دارای ۴۸ ماده بود، سپس به ۳۰ ماده کاهش یافت. ۱۰ ماده آن به شیوه سهل‌گیر، ۱۰ ماده به شیوه مستبد و ۱۰ ماده دیگر به شیوه مقتدر مربوط می‌شود. در این پرسش‌نامه، والدین نظر خود را برحسب مقیاس ۵ درجه‌ای لیکرتی

مشخص می‌کنند. در مقابل هر عبارت ۵ ستون (کاملاً موافقم، تاحدودی موافقم، تاحدودی مخالفم، مخالفم، کاملاً مخالفم) به ترتیب از ۰ تا ۴ نمره‌گذاری شده است که با جمع نمرات گویه‌های مربوط به هر شیوه و تقسیم آن بر تعداد گویه‌ها نمره مجزا به دست می‌آید. در انستیتیوی روان پزشکی ایران فرم اصلی پرسش‌نامه را ترجمه کرد و نشان داد که پرسش‌نامه مذکور دارای روایی صوری است. پایایی سه خرده مقیاس را به ترتیب برای شیوه‌های مقتدر، مستبد و سهل‌گیر، ۰/۶۹، ۰/۷۷، و ۰/۷۳ محاسبه کرده است [۲۷]. در پژوهش حاضر با استفاده از آلفای کرونباخ پایایی به ترتیب برای شیوه‌های فرزندپروری مقتدر، مستبد و سهل‌گیر ۰/۷۵، ۰/۷۳ و ۰/۷۲ به دست آمد.

۲- مقیاس کانون کنترل (Locus of Control Scale): این مقیاس توسط Rutter [۲۸] ساخته شده است. وی این مقیاس را به منظور ارزیابی منبع کنترل تهیه کرد که به سنجش برداشت و ادراک فرد از منبع کنترل می‌پردازد و فرد را در یکی از دو طبقه دارای منبع کنترل درونی یا بیرونی قرار می‌دهد. این مقیاس یک مقیاس خودسنجی است که شامل ۲۹ ماده است. هر ماده دارای دو جمله به صورت الف و ب است. آزمودنی باید از بین دو جمله که یکی عقیده بیرونی و دیگری درونی است، یکی از آن‌ها را انتخاب کند. ۶ ماده به صورت خنثی است که هدف ارزیابی را برای پاسخ‌دهنده، پوشیده نگه می‌دارند. نمره‌گذاری این آزمون با شمارش جواب‌های کنترل درونی و بیرونی به دست می‌آید.

نمره ۹ یا بالاتر نشان دهنده منبع کنترل بیرونی و نمره کم تر از ۹ دال بر منبع کنترل درونی است. گویه‌های خنثی عبارتند از ۲۴، ۱۹، ۱۴، ۸، ۱ و ۲۸ است. نمره از مجموع نمرات به غیر از ۶ گویه انحرافی به دست خواهد آمد. میانگین این مقیاس ۸۴/۸ و میانه آن ۸ می‌باشد. در ۲۳ ماده‌ای که جهت نمره‌گذاری تعیین شده‌اند سؤالات (الف) یک نمره و سؤالات (ب) صفر نمره می‌گیرند. کل نمره نشان دهنده درجه و میزان کنترل فرد می‌باشد. اعتبار و پایایی این مقیاس در دانشجویان ایرانی تهیه شده است. میزان ضرایب پایایی با استفاده از روش Coder-Richardson ۰/۷۲ برای ۵۳۷ دانشجوی دانشگاه‌های ایران و ۰/۶۸ برای ۲۳۲ نفر از دانشجویان ایرانی مقیم آمریکا و با روش بازآزمایی ۰/۸۰ در سطح بالایی بوده است [۲۹]. در این مطالعه ضریب پایایی این مقیاس با روش آلفای کرونباخ محاسبه شد و ۰/۷۰ به دست آمد.

۳- مقیاس آمادگی به اعتیاد ایرانی (Iranian Addiction Potential Scale): Zargar مقیاس آمادگی به اعتیاد را با توجه به وضعیت روانی-اجتماعی جامعه ایرانی ساخته است. این مقیاس از دو عامل تشکیل شده و دارای ۳۶ گویه اصلی و ۵ گویه دروغ سنج می‌باشد. در عامل اول (آمادگی فعال) بیش‌ترین گویه‌ها به ترتیب مربوط به رفتارهای ضد اجتماعی، میل به مصرف مواد، نگرش مثبت به مواد، هیجان‌خواهی و در عامل دوم (آمادگی منفعل)، بیش‌ترین ماده‌ها مربوط به عدم ابراز وجود است [۳۰]. نمره‌گذاری بر

روی یک طیف لیکرت ۵ درجه‌ای از کاملاً مخالفم (۱) تا کاملاً موافقم (۵) انجام می‌شود. گویه شماره ۶، ۱۲، ۱۵ و ۲۱ به صورت معکوس نمره‌گذاری می‌شوند و گویه شماره ۱۲، ۱۳، ۱۵، ۲۱ و ۳۲ مربوط به عامل دروغ سنج است. برای به دست آوردن امتیاز کلی باید مجموع امتیازات تک‌تک گویه‌ها (به غیر از مقیاس دروغ سنج) را با هم جمع نمود. دامنه نمرات بین ۰ تا ۱۸۰ خواهند بود. برای محاسبه روایی این مقیاس از دو روش استفاده شد. در روایی ملاکی، مقیاس آمادگی به اعتیاد دو گروه معتاد و غیر معتاد را به خوبی از یک‌دیگر تمیز داده است. روایی سازه از طریق همبسته کردن نمرات با مقیاس ۲۵ گویه‌ای چک لیست علائم بالینی ۰/۴۵ گزارش شد. در پژوهش حاضر آلفای کرونباخ برای کل پرسش‌نامه آمادگی به اعتیاد ۰/۸۸ و دو عامل آمادگی فعال و منفعل به ترتیب برابر ۰/۸۶ و ۰/۷۵ به دست آمد.

نتایج

در این پژوهش تعداد آزمودنیها ۳۰۰ نفر بودند. از بین آنها ۱۱۰ نفر پایه دهم (۳۶ درصد)؛ ۹۰ نفر پایه یازدهم (۳۰ درصد)؛ و ۱۰۰ نفر پایه دوازدهم (۳۳ درصد) و دامنه سنی آنها ۱۴-۱۸ سال بود. والدین آزمودنی‌ها دامنه سنی ۴۰-۶۵ سال داشتند. از بین والدین ۱۵۰ نفر سواد دیپلم به پایین (۵۰ درصد) ۱۲۰ نفر سواد فوق دیپلم و لیسانس (۴۰ درصد) و ۳۰ نفر بالاتر از لیسانس (۱۰ درصد) سواد داشتند.

از بین نوجوانان ۲۸۵ نفر (۹۵ درصد) و از بین والدین ۲۷۶ نفر (۹۲ درصد) عدم سابقه سومصرف مواد داشتند. به منظور توصیف داده‌ها از میانگین، انحراف معیار و ماتریس همبستگی و جهت آزمون فرضیه‌های پژوهش از معادلات ساختاری (تحلیل مسیر) استفاده شد. همان‌طور که در جدول ۱ مشاهده می‌شود تمام ضرایب همبستگی بین متغیرها در سطح ۰/۰۱ معنی‌دار است. رابطه شیوه سهل‌گیر

با منبع کنترل و آمادگی به اعتیاد به ترتیب (۰/۴۶۳) و (۰/۴۱)، رابطه بین شیوه مستبد با منبع کنترل و آمادگی به اعتیاد برابر با (۰/۴۵۱) و (۰/۴۶۸)، رابطه شیوه مقتدر با منبع کنترل و آمادگی به اعتیاد برابر (۰/۴۱۸) و (۰/۴۷۵) و رابطه منبع کنترل با آمادگی به اعتیاد برابر (۰/۵۵۶) بوده و معنی‌دار می‌باشد

جدول ۱- آمار توصیفی و ماتریس همبستگی بین شیوه‌های فرزندپروری والدین با نقش میانجی منبع کنترل بر آمادگی به اعتیاد نوجوانان شهر ایزده در سال ۱۳۹۸

مقیاس‌ها	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	کمترین نمره	بیشترین نمره	سهل‌گیر	مستبد	مقتدر	منبع کنترل	آمادگی به اعتیاد
سهل‌گیر	۲۶۵	۱۴/۶۰	۵/۹۹۴	۳	۲۵	۱				
مستبد	۲۶۵	۱۵/۵۷	۶/۱۵۷	۴	۳۰	۰/۳۵۰**	۱			
مقتدر	۲۶۵	۲۳/۱۲	۸/۵۶۷	۳	۴۰	۰/۳۲**	۰/۲۴۸**	۱		
منبع کنترل	۲۶۵	۱۰/۸۴	۳/۶۵۳	۲	۱۹	۰/۴۶۳	۰/۴۵۱**	۰/۴۱۸**	۱	
آمادگی به اعتیاد	۲۶۵	۱۷/۳۰	۸/۲۴۶	۲	۳۶	۰/۴۱۱	۰/۴۶۸**	۰/۴۷۵**	۰/۵۵۶**	۱

ضریب همبستگی $P < 0.01$ ** Pearson

نتایج جدول ۲ نمره Z آزمون کولموگروف-اسمیرنوف و (سطح معنی‌داری) به ترتیب برای متغیرهای شیوه‌های فرزندپروری سهل‌گیر (۰/۹۶۸، ۰/۳۰۶)؛ مستبد (۰/۵۶، ۰/۴۱)؛ مقتدر (۰/۲۴، ۰/۰۸۸)؛ منبع کنترل (۰/۲۶، ۰/۰۸۲) و آمادگی به اعتیاد (۰/۰۹۲، ۰/۱۸۴)؛ را نشان می‌دهد، بنابراین تخطی از فرض طبیعی بودن داده‌ها قابل مشاهده نیست. همچنین از لحاظ پیش فرض هم‌خطی بودن متغیرهای پیش‌بین نتایج جدول فوق نشان می‌دهد که آماره

تحمل و (عامل تورم واریانس) به ترتیب برای متغیرهای شیوه‌های فرزندپروری سهل‌گیر (۰/۳۹۶، ۰/۵۲۸)؛ مستبد (۰/۴۴۳، ۰/۵۲۸)؛ مقتدر (۰/۶۰۲، ۰/۶۶۱)؛ منبع کنترل (۰/۳۸۴، ۰/۸۷۷) می‌باشد. این امر نشانگر این است که مقدار عامل تورم واریانس برای تمام متغیرهای پیش‌بین، بین دامنه ۱ تا ۱۰ قرار دارد، همچنین مقدار ضریب تحمل برای تمام متغیرها از مقدار ۰/۰۱ بیش‌تر است. بنابراین، پیش فرض عدم هم‌خطی متغیرهای پیش‌بین رعایت شده

است. با توجه به این‌که مفروضات تحلیل مسیر در این پژوهش برقرار می‌باشد، حال می‌توان از روش تحلیل مسیر، روابط چندگانه بین متغیرهای پژوهش را با استفاده از نرم افزار AMOS/18 بررسی کرد.

جدول ۲- بررسی طبیعی یا عدم طبیعی بودن توزیع داده‌ها با استفاده از آزمون کولموگروف-اسمیرنف در نوجوانان شهر ایزده در سال ۱۳۹۸

مقیاس‌ها	آزمون کولموگروف-اسمیرنف	سطح معنی‌داری	آماره تحمل	عامل تورم واریانس
سهل‌گیر	۰/۹۶۸	۰/۳۰۶	۰/۳۹۶	۲/۵۲۸
مستبد	۰/۵۶	۰/۴۱	۰/۴۴۳	۲/۵۲۸
مقتدر	۱/۲۴	۰/۰۸۸	۰/۶۰۲	۱/۶۶۱
منبع کنترل	۱/۲۶	۰/۰۸۲	۰/۳۸۴	۲/۸۷۷
آمادگی به اعتیاد	۱/۰۹۲	۰/۱۸۴	--	--

آزمون Kolmogorov-Smirnev

برازندگی توکر-لویس (TLI)؛ برازش هنجار شده (NFI)؛ برازش تطبیقی (CFI)؛ نیکویی برازش اصلاح شده (AGFI)؛ نیکویی برازش (GFI) و ریشه خطای میانگین مجذورات تقریبی (RMSEA) همگی میزان حمایت داده‌های جمع‌آوری شده از مدل پژوهش را نشان می‌دهد.

در ادامه به بررسی اثرات مستقیم و غیرمستقیم شیوه‌های فرزندپروری (سهل‌گیر، مستبد و مقتدر) با متغیر میانجی (منبع کنترل) بر متغیر ملاک (آمادگی به اعتیاد) پرداخته شده است.

فرضیه اول: پیش‌بینی آمادگی به اعتیاد نوجوانان براساس شیوه‌های فرزندپروری والدین و نقش میانجی منبع کنترل با داده‌های به دست آمده از نمونه، برازش دارد. همان‌طور که در جدول ۳ مشاهده می‌شود، نتایج حاصل از آزمون شاخص‌های کلی برازش مدل پژوهش به روش تحلیل مسیر، مؤید برازندگی کامل مدل پیشنهادی است. برای بررسی برازش مدل مفهومی، از شاخص‌های متداول به همراه مقدار قابل قبول شاخص‌های پیشنهادی استفاده شد. شاخص‌های برازش، میزان شایستگی مدل مفهومی پژوهش را در سنجش مورد پژوهش نشان می‌دهد [۲۶]. شاخص‌های

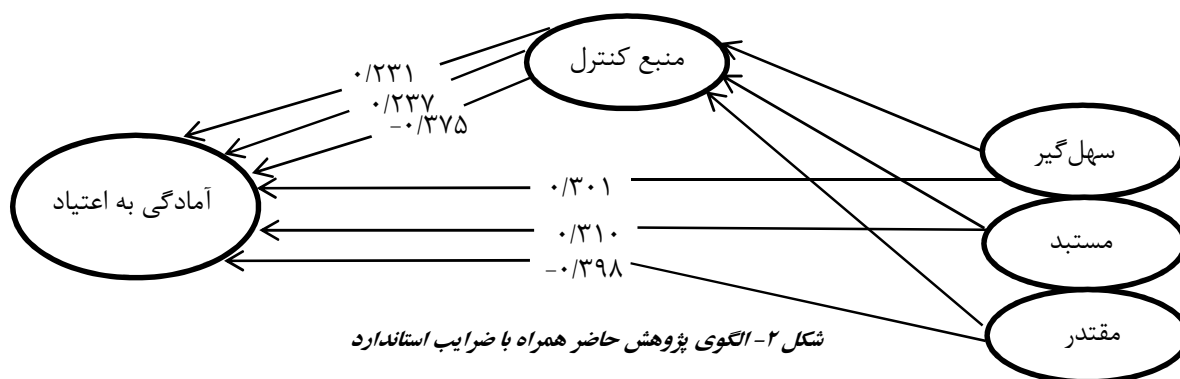

جدول ۳- شاخص‌های نیکویی برازش مدل در نوجوانان شهر ایزده در سال ۱۳۹۸

شاخص برازندگی توکر-لویس	شاخص برازش بهنجار	شاخص برازش تطبیقی	شاخص تعدیل شده نیکویی برازش	شاخص نیکویی برازش	ریشه خطای میانگین مجدورات تقریب	نسبت خی دو به درجه آزادی	سطح معنی داری	درجه آزادی	مجدور خی	عنوان آماری
TLI	NFI	CFI	AGFI	GFI	RMSEA	X ² /df	P	df	X ²	حد مطلوب
≥۰/۹	≥۰/۹	≥۰/۹	≥۰/۹	≥۰/۹	≤۰/۱	≤۳	.....	....	....	
۰/۹۶	۰/۹۸	۰/۹۹	۰/۹۴	۱	۰/۹۴	۲/۲۲	۰/۱۳۶	۱	۲/۲۲	مقدار به دست آمده

یه آن در جدول ۴ اشاره شده است

همان‌طور که در شکل ۲ مشاهده می‌شود، ضریب مسیرها به طور کلی معنی‌دار به دست آمده است. که توضیحات مربوط

شکل ۲- الگوی پژوهش حاضر همراه با ضرایب استاندارد

رگرسیون در حالت استاندارد) بین متغیرها را نشان می‌دهد. بزرگ‌ترین ضریب رگرسیون استاندارد مربوط به اثر مستقیم شیوه فرزندپروری مقتدر بر منبع کنترل (-۰/۳۷۵) و کوچک‌ترین اثر مستقیم شیوه فرزندپروری مستبد بر منبع کنترل (۰/۲۳۷) است. همچنین بزرگ‌ترین ضریب رگرسیون استاندارد مربوط به اثر مستقیم شیوه فرزندپروری مقتدر بر آمادگی به اعتیاد (-۰/۳۹۸) است و کوچک‌ترین اثر مستقیم مربوط به شیوه فرزندپروری سهل‌گیر بر آمادگی به اعتیاد

در ادامه به بررسی فرضیه دوم و سوم پژوهش اشاره شده است. **فرضیه دوم:** شیوه‌های فرزندپروری والدین بر منبع کنترل اثر مستقیم دارد. **فرضیه سوم:** شیوه‌های فرزندپروری والدین بر آمادگی به اعتیاد اثر مستقیم دارد. همان‌طور که در جدول ۴ ملاحظه می‌شود، مسیر ضریب بتا وجود رابطه خطی، شدت و جهت رابطه (همان ضریب

(۰/۳۰۱) به دست آمد. هم‌چنین مشاهده می‌شود که تمام ضرایب رگرسیون در سطح ۰/۰۱ و ۰/۰۵ معنی‌دار می‌باشند.

جدول ۴- ضرایب رگرسیون استاندارد و غیراستاندارد و مقادیر تی اثرات متغیرها در نوجوانان شهر ایزده در سال ۱۳۹۸

مدل پیشنهادی				مسیر
T Value	ضرایب β استاندارد نشده	مقدار P	ضرایب β استاندارد شده	
۶/۱۵۵	۰/۳۴	۰/۰۰۱	۰/۲۳۱	سهل‌گیر ← منبع کنترل
۴/۱۷۵	۰/۱۴۱	۰/۰۰۱	۰/۲۳۷	مستبد ← منبع کنترل
-۴/۶۴۰	-۰/۰۲۴	۰/۰۰۴	-۰/۳۷۵	مقتدر ← منبع کنترل
۴/۴۱۶	۰/۰۷۴	۰/۰۰۱	۰/۳۰۱	سهل‌گیر ← آمادگی به اعتیاد
۳/۸۱۱	۰/۷۱۲	۰/۰۰۱	۰/۳۱۰	مستبد ← آمادگی به اعتیاد
۴/۲۱۹	-۰/۲۱۱	۰/۰۰۱	-۰/۳۹۸	مقتدر ← آمادگی به اعتیاد

روش Path Analysis

نتایج مندرج در جدول ۵ نشان می‌دهد که نتیجه بوت استرپ برای اثر غیرمستقیم شیوه‌های فرزندپروری، ۰/۰۸۸ به دست آمد. حد پایین فاصله اطمینان ۰/۳۱۵ و حد بالای آن ۰/۵۸۷ محاسبه شد. سطح معنی‌داری به دست آمده برابر ۰/۰۱ می‌باشد. با توجه به این‌که صفر بیرون از فاصله اطمینان قرار می‌گیرد، اثر غیرمستقیم شیوه فرزندپروری سهل‌گیر بر آمادگی به اعتیاد نوجوانان از طریق منبع کنترل معنی‌دار بوده و فرضیه غیرمستقیم پژوهش تأیید می‌گردد.

با توجه به یافته‌های جدول فوق فرضیه‌های مستقیم دوم و سوم تأیید می‌شود. در ادامه جدول ۵ اثرات مستقیم و غیرمستقیم، شیوه‌های فرزندپروری بر آمادگی به اعتیاد نوجوانان با واسطه‌گری منبع کنترل را نشان می‌دهد. فرضیه چهارم: شیوه‌های فرزندپروری والدین با میانجی‌گری منبع کنترل بر آمادگی به اعتیاد نوجوانان اثر غیرمستقیم دارد.

جدول ۵- اثرات مستقیم و غیرمستقیم، شیوه‌های فرزندپروری بر آمادگی به اعتیاد نوجوانان و نقش میانجی منبع کنترل در نوجوانان شهر ایزده در سال ۱۳۹۸

مسیر	مقدار بوت استرپ	حد پایین	حد بالا	مقدار P
سهل‌گیر ← منبع کنترل ← آمادگی به اعتیاد	۰/۰۸۸	۰/۳۱۵	۰/۵۸۷	۰/۰۰۱
استبدادی ← منبع کنترل ← آمادگی به اعتیاد	۰/۰۶۱	۰/۲۳۹	۰/۴۸۷	۰/۰۰۱
مقتدر ← منبع کنترل ← آمادگی به اعتیاد	-۰/۰۲۹	-۰/۳۲۱	-۰/۱۵۲	۰/۰۰۱

روش Bot Astrave

کنترل و بررسی برازش مدل بوده است. نتایج نشان داد که مدل آمادگی به اعتیاد نوجوانان براساس شیوه‌های فرزندپروری والدین و نقش میانجی منبع کنترل با داده‌های

بحث هدف پژوهش حاضر پیش‌بینی آمادگی به اعتیاد نوجوانان براساس شیوه‌های فرزندپروری والدین و نقش میانجی منبع

[۹]؛ Burlaka و همکاران [۱۴]؛ Chou و همکاران [۱۱]؛ هم‌جهت است. در تبیین این نتیجه می‌توان گفت که شیوه‌های فرزندپروری یک عامل تعیین‌کننده در زمینه آمادگی به اعتیاد نوجوانان است که نقش مهمی در آسیب‌شناسی روانی و رشد فرزندان بازی می‌کند [۵]. چون روان‌شناسان و روانپزشکان دریافته‌اند که ادراک کودکان از این نوع تعاملات بسیار مهم‌تر از تجربه عملی چنین تعاملاتی است. به نحوی که اکثر مشکلات رفتاری کودکان و نوجوانان منعکس‌کننده شرایط پیچیده بین فردی اعضای خانواده به‌ویژه والدین است و نقش کلیدی مهمی در آمادگی به اعتیاد نوجوانان ایفاء می‌کند [۱۳].

این پژوهش با توجه به نتیجه بوت استراپ که به ترتیب ۰/۰۸۸، ۰/۰۶۱، ۰/۰۲۹- به دست آمد، نشان داد که بین شیوه‌های فرزندپروری بر آمادگی به اعتیاد نوجوانان با میانجی‌گری منبع کنترل اثر غیرمستقیم وجود دارد. که در سطح ۰/۰۱ معنی‌دار است. این یافته با یافته‌های Burlaka و همکاران [۱۴]؛ Chou و همکاران [۱۱]؛ Ozgur [۱۷]؛ Mills و همکاران [۱۳]؛ Liu and Fang [۱۵]؛ هم‌خوان است. در تبیین می‌توان گفت که خانواده از عوامل مهم در پیدایش اعتیاد است، چون هر خانواده یک ساختار منحصر به فرد دارد. این ساختارها زمانی شناخته می‌شود که خانواده در شرایط واقعی قرار گرفته باشد [۱۵].

در جمع‌بندی نتایج می‌توان اظهار داشت که نوجوانان، اعضای ساکن و ثابت جامعه نیستند. این نسل در ارتباط با شرایط تغییر می‌کند. نوجوانان مؤثرترین و پرتحرک‌ترین نیروی تحولی و حرکت‌کشور هستند. آنان با داشتن نیروی

به دست آمده از نمونه برازش دارد. این یافته با یافته‌های Frank [۱۶]؛ Shi & Wang [۲۱]؛ Simpson & Vannucci و همکاران [۹]؛ Cattelino و همکاران [۱۰]؛ Burlaka و همکاران [۱۴]؛ Chou و همکاران [۱۱]؛ Ozgur [۱۷]؛ Mills و همکاران [۱۳]؛ Liu and Fang [۱۵]؛ هم‌سو و هم‌جهت است.

در ادامه بررسی، نتایج پژوهش نشان داد که شیوه‌های فرزندپروری (سهل‌گیر، مستبد و مقتدر) بر منبع کنترل اثر مستقیم دارد. ضرایب مسیر شیوه فرزندپروری سهل‌گیر بر منبع کنترل؛ ضرایب مسیر شیوه فرزندپروری استبدادی بر منبع کنترل و ضرایب مسیر شیوه فرزندپروری مقتدر بر منبع کنترل در مدل مورد بررسی، معنی‌دار است. این یافته‌ها با یافته‌های Maltby و همکاران [۲۰]؛ Hezarian و همکاران [۳]؛ Ghasemi-Sinche & Ghasemi [۲۲]؛ Motvally & Khanahmadi [۲۳]؛ Gangi و همکاران [۲۴]؛ مطابقت دارد. در تبیین یافته فوق می‌توان به دیدگاه Rutter استناد نمود که مدعی است: افراد با خصیصه شخصیتی منبع کنترل درونی بر این باورند که رویدادها، به رفتار و خصیصه‌های نسبتاً دائمی آن‌ها بستگی دارند [۱۰].

نتیجه دیگر این پژوهش، این بود که شیوه‌های فرزندپروری بر آمادگی به اعتیاد نوجوانان اثر مستقیم دارد. ضرایب مسیر شیوه فرزندپروری سهل‌گیر بر آمادگی به اعتیاد، ضرایب مسیر شیوه فرزندپروری مستبد بر آمادگی به اعتیاد و ضرایب مسیر شیوه فرزندپروری مقتدر بر آمادگی به اعتیاد در مدل مورد بررسی معنی‌دار شدند. این یافته با یافته‌های Cattelino و همکاران [۱۰]؛ Frank و همکاران

بالای ذخیره شده، نیروی بالقوه هر جامعه‌ای هستند و زمانی که فرصت و فضایی برای شنیدن خواسته‌های آنان ایجاد نشود، راهی جزء گوشه‌گیری و مقابله منفی از جمله ابتلاء به اعتیاد برای خود جستجو نخواهند کرد. از این رو برنامه‌ریزی برای تمام دوران و ساعات آنان و بهره‌گیری از انرژی عظیم آنها امری ضروری است. هر چقدر میزان نظارت منطقی و متعادل والدین (سبک مقتدر) بر نوجوانان بیش‌تر باشد، به همان نسبت ساختار شخصیت مطلوب در آنان شکل یافته و میزان ابتلاشان به رفتارهای اعتیادآمیز کمتر خواهد بود.

نتایج این مطالعه هر چند که نشان داد شیوه‌های فرزندپروری والدین با میانجی‌گری منبع کنترل در آمادگی به اعتیاد نوجوانان نقش ایفاء می‌کنند، اما از نقش عوامل دیگر آمادگی به اعتیاد نوجوانان نباید غافل ماند. آمادگی به اعتیاد نوجوانان می‌تواند نتیجه تعامل عوامل روانی، زیستی، اجتماعی و فردی باشد. لذا پیشنهاد می‌گردد که دولت، کارگاه‌ها و دوره‌های توانمندسازی والدین در حل تعارضات نوجوانی را با هدف افزایش بهداشت روانی خانواده در سطح کلان و به طور مداوم برگزار نماید. از رسانه‌های اجتماعی و فضای مجازی حاکم بر روابط اجتماعی در خصوص الگوهای ارتباطی والدین با نوجوانان و حل تعارضات آنان با هدف ارتقای مهارت‌های ارتباطی مؤثر بهره کافی به‌عمل آید.

از محدودیت‌های این مطالعه چون والدین نوجوانان هم به عنوان آزمودنی انتخاب شده بودند، به دلیل عدم حضور به موقع والد مادر یا پدر روند مطالعه برای جمع‌آوری داده‌ها را

طولانی کرده بود و دیگر این‌که نتایج این مطالعه در شهر ایزده به‌دست آمد لذا تعمیم آن به سایر فرهنگ‌ها و محیط‌های جغرافیایی دیگر باید با احتیاط صورت پذیرد. پیشنهاد می‌شود به منظور افزایش دقت و کارآمدی برنامه‌های پیش‌گیری و درمانی اعتیاد در پژوهش‌های آتی سهم سایر عوامل و روابط ساختاری با یک‌دیگر در تعیین آمادگی به اعتیاد نوجوانان نیز مورد بررسی قرار گیرد. هم‌چنین به پژوهش‌گران پیشنهاد می‌گردد که در مطالعات بعدی این مطالعه را به صورت پژوهش آزمایشی در گروه‌های کوچک‌تر و با استفاده از ابزار مصاحبه مورد دقت و بررسی بیش‌تری قرار دهند.

نتیجه‌گیری

برحسب نتایج این پژوهش می‌توان گفت که پیش‌بینی آمادگی به اعتیاد نوجوانان براساس شیوه‌های فرزندپروری والدین و نقش میانجی منبع کنترل از برآزش مناسب مدل برخوردار است. بنابراین می‌توان در تدوین برنامه‌های پیشگیری و درمانی اعتیاد نوجوانان به این متغیرها نیز توجه نمود.

تشکر و قدردانی

این مقاله برگرفته از پایان‌نامه کارشناسی ارشد روان‌شناسی نویسنده دوم است. به این وسیله از نوجوانان مقطع دوم متوسطه شهر ایزده که به عنوان آزمودنی در این پژوهش شرکت داشتند و با همکاری صمیمانه والدین آنان اجرای آن امکان‌پذیر گردید، تشکر و قدردانی می‌شود.

References

- [1] Derakhshani M. Predicting Addiction Based on Family Function and Cohesion and Identity Confusion in Adolescents *JCNS* 2019; 10(39): 95-106. [Farsi]
- [2] Sadeghi AS. Investigating the causes of relapse in patients referred to welfare-dependent addiction treatment centers, *JAR*, First Year, Second Issue 2019; 1(2): 36-40. [Farsi]
- [3] Hezarian S, Bakhtiarpour S, Pasha R, Asgari P, Hafezi F. [Causal relationship between health beliefs and family practice and social adjustment and resilience with attitudes toward drugs with a role that determines gender in high school students in Lali city]. Faculty of Humanities, PhD Thesis in Psychology, Islamic Azad University, Ahvaz Branch; 2020. P: 21-3. [Farsi]
- [4] Kaplan B, Sadock V. Synopsis of Psychiatry, Updated with DSM-5; 11th edition; copyright 2015. P; 220-21.
- [5] Fooladvand K, Borjali A, Hossein Sabet F, Delavar A. The role of depression, family relationships and self-efficacy in predicting addiction readiness in adolescents. *MUQ* 2016; 10(3): 70-80. [Farsi]
- [6] Nnode Research. World Drug Report. Retrieved from United Nation Office on Drugs and Crime 2017; 155-60.
- [7] Abbasi, A, Sujudi A, Talebi Dalir, M, Ahmadi A. Investigating the social factors affecting the tendency to use drugs) (Case study of Payame Noor University, Rezvanshahr Branch) *Quarterly Journal of Counter-Narcotics Studies* 2020; 55(10): 91-113. [Farsi]
- [8] World Health Organization. World Drugs report, Switzerland. Retrieved at: https://www.unodc.org/wdr_2017/field/WDR_2017_presentation_lauch_version.Pdf.
- [9] Frank P, Neef D, Weiffenbach O, Gansicke M, Hautzinger M, Maier, W. Psychiatric comorbidity in risk group of opioid addiction: A comparison between opioid dependent and non-opioid dependent prisoners. *Festschrift der Neurologic-Psychiatry* 2017; 71(1): 37-44.
- [10] Cattelino E, Morelli M, Baiocco R, Chirumbolo A. From external regulation to school achievement: The mediation of self-efficacy at school. *JAPP* 2019; 6(10): 127-33.

- [11] Chou HL, Chou C, Chen CH. The moderating effects of parenting styles on the relation between the internet attitudes and internet behaviors of high-school students in Taiwan. *Computers & Education* 2016; 9(4): 204-14.
- [12] Zarei A, Makoundi B, Ehteshamzadeh P, Bavi S. [Comparison of the effectiveness of empathy and problem solving skills training on social adjustment, social responsibility, social self-efficacy and psychological security of secondary school male students in Assaluyeh]. Faculty of Humanities, PhD Thesis in Educational Psychology, Islamic Azad University, Ahvaz Branch; 2020. [Farsi]
- [13] Mills RL, Arbeau KA, Lall DK, De Jaeger AE, Inan D. Parenting and child characteristics in the prediction of shame in early and middle childhood. *MPQ* 2016; 56(4): 500-28.
- [14] Burlaka V, Graham-Bermann SA, Delva, J. Family factors and parenting in Ukraine. *CAN* 2017; 7(2): 154-62.
- [15] Baumrind D. The influence of parenting style on adolescent competent and substance use. *JEA* 1991. P: 59-95.
- [16] Shi X, Wang J. Family functioning and Internet addiction among Chinese adolescents: The mediating roles of self-esteem and loneliness. *CHB* 2017; 7(6): 201-10.
- [17] Özgür H. The relationship between Internet parenting styles and Internet usage of children and adolescents. *CHB* 2016; 60(11): 411-24.
- [18] Mahboubi T, Moradi K, Mahboubi K. Investigating the model of parenting styles on new emotions and the potential power of addiction. 3rd International Conference on Psychology, Sociology, Educational Sciences and Social Studies, Shiraz, Kharazmi Higher Institute of Science and Technology; 2017. [Farsi]
- [19] Brannon L, Feist J. Health psychology: An introduction to behavior and health. Belmont, CA: Wadsworth; 2016: p. 82-104.
- [20] Maltby J, Day L, Macaskill A. Personality, Individual Differences and Intelligence, Harlow: Pearson Prentice Hall, ISBN 2017. P: 129-36.
- [21] Simpson EG, Vannucci A. Family functioning and adolescent internalizing Symptoms: A latent profile analysis. *FPSA* 2018; 6(4): 136-45.

- [22] Ghasemi-Sincheh AG, Ghasemi M. The role of internal control power in preventing and improving addiction. National Conference on Addiction Prevention. Islamic Azad University of Shahinshahr Branch; 2015. [Farsi]
- [23] Motvally MM, KhanAhmadi O. Investigation of the relationship between the source of control and dependence among the spouses of addicts. International Conference on New Approaches in Humanities, Malaysia, Leading Institute; 2015. [Farsi]
- [24] Ganji H, Rahnama-Namin M, Sharifi HP. Predicting adolescent addiction based on personality traits and parenting styles in order to provide a model for prevention. *JTBCEP* 2014; 9(33): 47-56. [Farsi]
- [25] Kline G, Honaker J, Joseph A, Scheve K. Analyzing incomplete political science data: an alternative algorithm for multiple imputation. *APSR* 2001; 9(5): 49-69.
- [26] Schumaker RE, Lomax RE. A beginner's guide to structural equation modeling. London Lawrence Erlbaum Association, Inc 2004. P: 121-3.
- [27] Minaei A, Nikzad S. Factor structure and validity of the Persian version of the Baumrind Friendship Practices Questionnaire. *QJFR* 2017; 13(49): 91-108. [Farsi]
- [28] Rutter JB. Generalized expectancies for the internal versus external control of reinforcement. *JPM* 1966; 90(1): 1-28.
- [29] Nouri V, Saif AA. Relationship between internal-external source of control and type A and B behavioral patterns with suicidal ideation. *JPR* 1995; 3(4): 26-36. [Farsi]
- [30] Hajihassani M, Shafi Abadi A, Pirsaghi F, Kiyani-pour O. Relationship between aggression, assertiveness, depression and addiction potential in female students of Allameh Tabataba'i. *JKRAP* 2012; 13(3): 65-74. [Farsi].

Predicting Adolescent Addiction Readiness Based on Parenting Styles and the Mediating Role of the Locus of Control: a Descriptive Study

A. Gatezadeh,¹M.R. Molaei Rad²

Received:19/12/2020 Sent for Revision: 04/01/21 Received Revised Manuscript:01/03/21 Accepted:03/03/21

Background and Objectives: Parenting styles play an important role in raising children. These methods can play an important role in preventing or developing addiction in children. The aim of this study was to predict adolescent addiction readiness based on parenting styles and the mediating role of the locus of control.

Materials and Methods: The method of this research is descriptive and structural equation modeling. The statistical population of this study included all adolescent boys in the second year of high school, along with their parents in Izeh in the academic year 2018-19. From the mentioned population, 300 people were selected by cluster random sampling. In this study, students completed the Rutter Control Source Questionnaire and the Addiction Readiness Questionnaire and their parents also completed the Baumrind Parenting Styles Questionnaire. Data analysis was performed by path analysis method.

Results: In this study, the results of path analysis indicated the fit of the hypothetical research model. Data analysis showed that the path coefficients of easy parenting style on addiction readiness ($\beta=0.301$, $p<0.001$), the path coefficients of authoritarian parenting style on addiction readiness ($\beta=0.310$, $p<0.001$) and the path coefficients of authoritative parenting style on addiction readiness ($\beta=-0.398$, $p<0.001$) are significant in the model under study. Moreover, the locus of control plays a mediating role in the relationships between adolescent addiction readiness and parenting styles.

Conclusion: According to the results, the variables of parenting styles and locus of control can be used to explain the readiness of adolescents for addiction. Therefore, it is suggested that the results of this study be used in designing educational and treatment programs for adolescents' addiction.

Key words: Addiction readiness, Parenting Styles, Locus of control, Adolescents, Izeh

Funding: This study did not have any funds.

Conflict of interest: None declared.

Ethical approval: The Research Committee of Azad University of Izeh approved the study (15320706962033).

How to cite this article: Gatezadeh A, Molaei Rad MR. Predicting Adolescent Addiction Readiness Based on Parental Parenting Styles and the Mediating Role of the Locus of Control. *J Rafsanjan Univ Med Sci* 2021; 19 (12): 1261-76. [Farsi]

1- Assistant Professor, Department of Psychology, Susangard Branch, Islamic Azad University, Susangard, Iran

ORCID: 0000-0003-2559-6587

(Corresponding Author), Tel: (061) 33330289, Fax: (061) 36742424 Email: psycho9916@gmail.com

2. Department of Psychology, Izeh Branch, Islamic Azad University, Izeh, Iran, ORCID: 0000-0001-5214-1735